

Plenum

Tisdag 30.5.2017 kl. 14.01—18.07

7. Jubileumsfonden för Finlands självständighet Sitras verksamhetsberättelse för 2016

Berättelse B 3/2017 rd

Remissdebatt

Talman Maria Lohela: Ärende 7 på dagordningen presenteras för remissdebatt. Talmanskonferensen föreslår att ärendet remitteras till ekonomiutskottet.

Det första anförandet hålls av ordföranden i Sitras förvaltningsråd, ledamot Vanhanen.

Debatt

17.16 Matti Vanhanen kesk (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallintoneuvoston puolesta lausun muutaman sanan esittelyksi tähän lähetekeskusteluun. Käsittelyssä on Sitran kertomus vuodelta 2016, ja se keskittyy normaaliin tapaan kertomusvuoden tapahtumiin sekä Sitran tehtävään riippumattomana tulevaisuusorganisaationa.

Kuluva vuosi Sitralle on erityisen tärkeä. Vuonna 1967 eduskunta antoi Sitralle tehtäväksi Suomen hyvinvoinnin ja kilpailukyvyn parantamisen. Sitran 50-vuotispäivän lähestyessä on todettava, että vaikka tehtävä paremman huomisen kehittäjänä on pysynyt, Sitra on kyennyt vuosikymmenien saatossa uudistumaan aina ajan vaatimusten mukaan. Vuonna 2017 Sitra on suomalaisten tulevaisuustalo, jossa tietoon pohjaava näkemys kohtaa käytännön tekemisen. Sitra juhlii 50-vuotista taivalta ja Suomen itsenäisyyden 100:tta juhlavuotta työn merkeissä teemalla "Tulevaisuus tehdään yhdessä". Tänä Sitran toiminta perustuu visioon, jossa Suomi menestyy kestävästi hyvinvoinnin edelläkävijänä. Kaiken kehittämisen tavoitteena on hyvä elämä, jota eletään maapallon kantokyvyn rajoissa.

Arvoisa puhemies! Vuonna 2016 Sitran tulevaisuustyön tuloksia niitettiin monella saralla. Maailmaa muovaavista megatrendeistä ja niiden vaikutuksista Suomeen puhuttiin Sitran johdolla laajasti. Kipeästi kaivattuja kasvun lähteitä haettiin ja haetaan edelleen kiertotaloudesta, älykkäistä ja puhtaista ratkaisuista sekä hyvinvointidatan hyötykäytöstä. Sitran rooli uudistuvan yhteiskunnan kirittäjänä vahvistui muun muassa sote-uudistuksen, perustulokokeilun, työelämäkysymysten sekä vaikuttavuusinvestoimisen ekosysteemin parissa.

Pitkäjänteinen työ resurssiviisaan ja hiilineutraalin yhteiskunnan rakentamiseksi otti merkittäviä harppauksia eteenpäin. Maailman ensimmäinen kansallinen kiertotalouden tiekartta valmistui tuhannen suomalaisen asiantuntijan voimin syyskuussa, ja jo sitä ennen toimintansa aloitti pääkaupunkiseudun Smart & Clean -säätio, jonka tavoitteena on luoda Suomeen kunnianhimoinen puhtaiden ja älykkäiden ratkaisujen keskittymä. Sitran ja Suomen edelläkävijyys kiertotaloudessa tunnustettiin useissa yhteyksissä kansainvälisestikin.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden kehittämisessä Sitran kehittämät ja kokeilemat palvelupaketit päätettiin ottaa soten kansalliseksi läpivalaisujärjestelmäksi kustannusten ja toi-

Punkt i protokollet PR 60/2017 rd

minnan seurantaan. Palvelupaketit ovat taustalla toimiva jatkuvan uudistumisen mahdollistaja, kuten monet muutkin Sitran ajamat mallit virtuaaliklinikasta kansalliseen palveluväylään: eivät aina yllä uutisotsikoihin, mutta uudistumisen kannalta ovat äärimmäisen tärkeitä.

Yhteiskunnan palvelutarpeiden kasvaessa talouteen tarvitaan uusia toimintamalleja ja uutta ajattelua. Parhaillaan kehitteillä olevasta hyvinvoinnin palveluoperaattori Isaacuksesta odotetaan sekä kasvun että henkilökohtaisen hyvinvoinnin lähdeä. Mitattavaa hyvinvointia tavoittelee myös Sitran Suomeen tuoma vaikuttavuusinvestoiminen. Ensimmäiset Social Impact Bond -mallilla toteutettavat hankkeet ovat jo käynnissä, ja jatkoa on tulossa.

Sitra on osoittanut uudistumiskykynsä historiassa jo useasti. Muodonmuutos tuotekehitysrahoittajasta pääomasijoittajaksi ja merkittäväksi institutionaaliseksi sijoittajaksi ja sittemmin selkeän tulevaisuusrakenteen omaavaksi ennakointi- ja kokeiluorganisaatioksi osoittaa elintärkeää ennakointikykyä ja ymmärrystä yhteiskunnan rakenteiden muuttumisesta. Ylipäätään Sitran uudistumiskyky ja ennen kaikkea ennakkoluuloton uusien keinojen lanseeraus, joihin myös nuoret innostuvat osallistumaan, on tulevaisuusorganisaation ehdoton vahvuus. Moni instituutio kaipaisi vastaavaa rohkeaa otetta, sillä nuorempien kiinnostus ja mukaantulo yhteiskunnallisten asioiden yhteiseen kehittämiseen on demokraattisessa yhteiskunnassa välttämätöntä. Sitra täyttääkin 50 vuotta tulevaisuustalon tyylillä ennakointityötä korostaen ja uusia sidosryhmiä rohkeasti tavoitellen. Keinoinaan uudistumiskykyä painottavalla organisaatiolla ovat perinteisempien hankkeiden rinnalla muun muassa hyvinvointivision päivitys, monenkokoiset poikkihallinnolliset kokeilut, Ratkaisuihin 100 -haastekilpailu ja yksilöiden uudistumiseen kannustavat digitaaliset testit, kuten työelämän kuntotesti. Näistä ja monista muista hankkeista kertoo Sitran toimintakertomus viime vuodelta.

Arvoisa puhemies! Sitra sai aikanaan Suomen Pankilta ja eduskunnalta peruspääoman, joka vastuullisesti sijoittamalla tuo tuottoa, jolla kaikki Sitran tulevaisuustyö rahoitetaan. Sitran peruspääoman markkina-arvo oli vuoden 2016 lopussa 807 miljoonaa euroa ja sijoitusomaisuus tuotti 7,1 prosenttia. Tilikauden ylijäämä oli 4,8 miljoonaa euroa. Sitran hallintoneuvoston käsityksen mukaan Sitran talous on vakaalla pohjalla ja sen toiminta on hyvin hoidettua.

17.22 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Sitran toimintakertomus on mielenkiintoista luettavaa. Liittyen tähän Sitran sijoitusomaisuuteen toimintakertomuksen luettuani minun on entistä vaikeampi käsittää, miten SDP onkin kahdessa edellisessä varjobudjetissaan esittänyt Sitran säästöpossun rikkomista. Kehotankin erityisesti sosiaalidemokraatteja perehtymään toimintakertomukseen ja toivon, että he eivät enää kolmannessa varjobudjetissaan tällä vaalikaudella olisi kattamassa syömävelkaa Sitran sijoitusten myynnillä.

17.22 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä on hyvin tuttu aihe. Me olemme tästä salissa moneen kertaan keskustelleet. [Jani Mäkelän välihuuto] Olen tämän moneen kertaan kyllä myös perustellut. Tämähän on nimenomaisesti niin, että tällä pääomalla luotaisiin jotakin uutta ja tässä tapauksessa korjattaisiin muun muassa lasten homekouluja, päiväkoteja ja muuta. Sehän on erittäin positiivista. Siihen voisi yhdistää juuri sitramaisesti tällaisia uudenlaisia rakennusteknisiä ratkaisuja ja muita,

Punkt i protokollet PR 60/2017 rd

mitkä sitten tukisivat tätä tietynlaista hyvän sisäilman tavoitetta. Tämä on se ajatus, tämä on se ajatus.

Kyllä minä muistan viime kaudelta oppositiojohtaja Sipilän, joka kovasti sanoi, että taaseet töihin. Niin me noudatimme tätä hänen vinkkiään ja katsoimme, missä olisi mahdollisuus toimia. Tässä on se clou. Rakennetaan uutta, sellaista, joka kantaa kauas tulevaisuuteen.

17.23 Kari Kulmala ps: Arvoisa rouva puhemies! Sitran toiminta perustuu visioon, jossa Suomi menestyy kestävän hyvinvoinnin edelläkävijänä. Kaiken kehittämisen tavoitteena on hyvä elämä, jota eletään maapallon kantokyvyn rajoissa. Vuonna 2017 tämä visio on ajankohtaisempi kuin koskaan. Kertomuksesta luemme Sitran tehtäväksi edistää Suomen vakaata ja tasapainoista kehitystä, talouden määrällistä ja laadullista kasvua sekä kansainvälistä kilpailukykyä ja yhteistyötä. Näitä kaikkia tarvitaan tänään kipeästi kansantaloudeksamme, jokaisessa Suomen maakunnassa. Tulevaisuus ei ole pelkästään Sitran tehtävä tulevaisuusorganisaationa, vaan koko eduskunnan ja suomalaisen yhteiskunnan tehtävä.

Tämän toimintakertomuksen ja Sitran kolmesta teemasta keskityn nyt lähinnä yhteen, nimittäin Resurssiviisas ja hiilineutraali yhteiskunta -osioon. Sitran pitkäjänteinen työ resurssiviisaan ja hiilineutraalin yhteiskunnan rakentamiseksi otti merkittäviä harppauksia eteenpäin. Koska tulen itse Suomen itäisimmästä biomaakunnasta, haluan korostaa erityisesti sitä, että biotalouden koti on maakunnissa. Hiilineutraali yhteiskunta on resurssiviisas, ja siinä tarvitaan sitä paljon puhuttua biotaloutta. Vaikka ilmastonmuutoksen syistä kiistelläänkin, vaikutuksetkaan eivät ole välttämättä positiivisia. Voidaan kai silti ääneen sanoa, että tässä on myös mahdollisuus, kuten kertomuksessa todetaan liiketoiminnan edistämisen mahdollisuuksista.

Sitra nosti kiertotalouden Suomessa laajaan keskusteluun jo vuonna 2015 ja on omalla toiminnallaan edistänyt sitä monella tapaa. Looginen askel pitkäjänteisessä kehittämistyössä oli syyskuussa 2016 julkaistu maailmanlaajuisesti ensimmäinen kiertotalouden kansallinen tiekartta. Biomassoihin perustuva biotalous on myös kiertotaloutta. Metsä on luontainen aurinkopaneeli ja hiilinielu. Se on myös hiilen varastoija. Metsä ja biomassat ovat luonnonvara, joka ei suomalaisen perinteikkään, kestävän metsätalouden ansiosta hupene vaan kasvaa uudelleen. Tälläkin hetkellä meillä on metsien rästihakkuista arviolta ainakin 50 miljoonan kuution edestä. Tarvitsemme hoitohakkuita, joilla turvataan metsien tuotto ja samalla puuraaka-aine niin kemialliselle kuin mekaaniselle puunjalostukselle.

Arvoisa rouva puhemies! Tässä pitää nostaa esiin jälleen kerran maakunnat mahdollisuuksineen. Kotimaakunnassani Pohjois-Karjalassa tehdään edelleen jo reilun askeleen verran edellä metsäperusteista biotaloutta. Toivon, että sen toimintaedellytykset turvataan myös tulevaisuudessa. Tarvitsemme työtä ja työpaikkoja, jotka eivät karkaa halvempien tuotantokustannusten maihin ja jotka ovat kasvavilla vientialoilla. Tässä markkinoilla ja koulutuksella on olennainen osuus. Tarvitsemme koulutuspaikkoja maakuntiin, joissa biotalous kasvaa ja kehittyy. Tällä hetkellä biotalouteen on tulossa työpaikkoja erityisesti Pohjois-Karjalassa.

Sitra nostaa esiin myös lähiruuan osana menestyvää kiertotaloutta. Se on erinomainen asia. Tarvitsemme lisää hankintaosaamista hyödyntääksemme lähiruokaa julkisella sektorilla. Ja kuten kertomuksessa todetaan kiertotalouden olevan tahdon asia, niin myös lähiruuan ja mielestäni erityisesti luomuruuan käyttö on tahdon asia. Kunnissa tulisi tehdä rohkeammin lähiruokastrategioita, joissa painotettaisiin ruuan merkitystä, tuottamista ja ku-

Punkt i protokollet PR 60/2017 rd

luttamista sekä korostettaisiin luomuruoan merkitystä. Ruokahävikistä tulisi päästä eroon. Lähes kolmasosa ruoasta menee hävikkiin, ja mielestäni se on liian paljon. Lienee hyvä kysyä: onko ruoka keskiluokalle ja hyväosaisille liian halpaa? Köyhille se ei sitä ainakaan ole. Myös ruoan kuljettaminen aiheuttaa päästöjä. Kuljetetun ruoan päätyessä roskiin ovat päästöt siis olleet käytännössä aivan turhia.

Arvoisa puhemies! Lopuksi nostaisin puheessani esiin erästelyn kansantaloudellisen merkityksen. Viime vuonna valtion mailla metsästäneet ja kalastaneet toivat eräretkien kohteina olleisiin maakuntiin useita miljoonia euroja ja työtäkin yli 200 henkilötövuoden edestä. Eniten rahaa kuluu polttoaineisiin, vähittäiskauppoihin, majoitukseen ja ravintoloihin. Mielestäni tämä on erätaloutta ja näin myös osa kiertotaloutta. Luontomatkailun osana metsästys ja kalastus ovat monissa maissa kasvuala, ja myös meillä Suomessa on tähän hyvät edellytykset olemassa. Maakuntamme tarjoavat ekosysteemipalveluita, mahdollisuutta virkistyä puhtaassa luonnossa mutta myös mahdollisuuden metsästää ja kalastaa.

17.29 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Suomen itsenäisyyden juhlavuoden rahasto Sitra on merkittävä osa suomalaista innovaatiotyötä. Aivan kuten Matti Vanhanen omassa puheenvuorossaan hyvin kuvasi Sitran tämän päivän tehtäviä ja nimenomaan juhlavuotta, jolloin Sitra täyttää 50 vuotta ja Suomi 100 vuotta, tulevaisuus tehdään yhdessä. Se on juuri sitä, ja nimenomaan Sitralla on nyt erinomainen etsikkoaika tehdä sitä työtä, mitä varten se aikanaan perustettiin. Aivan kuten tiedämme, aikanaan Suomen teknologian, innovaatioiden ja teknologisen kehityksen ansiosta Sitran nykyinen peruspääoma on erittäin vahvalla tasolla, ja sellaisena se tulee pitääkin. En jaksa millään ymmärtää sitä, että... Esimerkiksi edustaja Viitasen mainitsema Sitran rahojen, en sano ryöstö, mutta poistaminen muuhun käyttöön ei mielestäni ole järkevää, koska Suomi tarvitsee tällaisen innovaatiotalon, joka pystyy rahoittamaan riskiyhtiöitä eliikkä voi sijoittaa sellaisiin yhtiöihin, joihin muualta ei ehkä pääomaa saa.

Sitra toimii itse innovaattorina ja on tällainen kehityksen luoja Suomessa, nimenomaan tulevaisuuden työpaikathan luodaan tällaisilla innovaatioilla. Niitä työpaikkoja ei luoda tänä päivänä vaan ne luodaan pitkällä sitkeällä työllä, jolloin uusia kehityskaaria avataan, ja nimenomaan tällä vihreän biotalouden ja resurssiviisauden ja hiilivapaan yhteiskunnan alalla, johon Suomi aktiivisesti Euroopan kärkimaana pyrkii, Sitralla on valtavan hieno tulevaisuus edessään. Sen takia Sitra tarvitsee meidän kaikkien tuen ja ennen kaikkea sitä, että Sitra voi käyttää omia rahojaan, omia varojaan, viisaasti ja niin, että sillä rahalla luodaan koko ajan uutta kasvua, uusia innovaatioita, uusia työpaikkoja. Tämän takia annan erittäin suuren arvon Sitran tekemälle työlle ja omalta osaltani kiitän niitä henkilöitä, jotka ovat tähän työhön osallistuneet.

17.31 Pia Viitanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Olen pahoillani siitä, että hieman myöhästyin tuosta puheenjohtaja Vanhasen esittelypuheenvuorosta. Olin toisaalla palaverissa, mutta haluan kyllä, totta kai, jakaa myös sen näkemyksen, että Sitra tekee tärkeää, arvokasta työtä monilla tulevaisuuden aloilla. Kuten täällä näissä edellisissä puheenvuoroissa korostettiin vaikkapa tätä kestäväää kehitystä, kestäväää taloutta ja nimenomaan kiertotaloutta, mikä nyt siellä on nostettukin näyttävästi esiin, niin erittäin kannatettavaa ja hyvää on kaikenlainen tulevaisuuteen katsominen. Kyllä minä ihan samaa mieltä olen kuin esimerkiksi edustaja Kulmala tästä lähiruuasta ja luomuruuasta. Mielestäni ne ovat sellaisia

Punkt i protokollet PR 60/2017 rd

tulevaisuuden valtteja, joita nimenomaisesti kannattaa meidän täällä Suomessa edistää kaikin keinoin.

Puhemies! Historiahan on se, että aikanaan, kun Sitra luotiin, välttämättä koskaan ei varmaan ajateltu, että tämä peruspääoma olisi näin vahva ja iso, mikä siellä nyt on. Sehän sitten perustuu siihen, että historian varrella tehtiin edullisia osakekauppoja Nokian osalta ja saatiin sitä kautta vahva tase. Koska tämä tase on hyvin vahva, me lähdemme siitä, että se, että käyttäisimme osan siitä johonkin investointiin, joka luo tulevaisuutta, on nimenomaan tulevaisuusteko ja hyvin sitramainen ajatus. Varsinkin jos puhumme homekoulujen korjamisesta uusin teknologioin, niitä hyödyntäen, niitä kehittäen, niin mielestäni tämä on todella tulevaisuuteen katsovaa ja sopii erinomaisesti Sitran toimenkuvaan. Siinä mielessä minusta on vähän harmillista, että täällä yritetään puhua siitä, että täällä nyt jotain ollaan ryöstelemässä tai muuta, kun päinvastoin kehitetään ja katsotaan tulevaisuuteen.

Riksdagen avslutade debatten.

Riksdagen remitterade ärendet till ekonomiutskottet.